

schimb, sfidînd violent valorile obiective au ridiculizat fără rezerve legăturile prea vizibile și nemijlocite ale poeziei sale cu elementele concrete ale satului, ale momentului istoric respectiv, prevestindu-i o rapidă și inevitabilă uitare. Dintr-o asemenea perspectivă, îngustă și cețoasă, elementele cele mai specifice ale universului său poetic, cele de ordin lexical, etnografic, social și național erau considerate inestetice și anacronice. Ca poet și publicist, nu puțini au văzut însă în el un continuator al lui Eminescu, iar ca patriot și luptător activ l-au socotit un descendent, în linie dreaptă, al marilor figuri din istoria zbuciumată a Transilvaniei. În visurile lui din tinerețe, visuri de libertate socială și națională, unii au descifrat aspirațiile îndrăznețe și ferme ale lui Horea, Cloșca și Crișan, glorificați de el în versuri și proză. Era socotit un continuator, în felul său, al corifeilor Școlii Ardelene: al blîndului călugăr Samuil Micu, cel ce aruncase între ai săi mîntuitoarea lozincă: „Atque equidem Romano nasci sanguine multum est”¹; al înțeleptului alcătuitor de teorii ingenioase Petru Maior și al harnicului muncitor intelectual Gheorghe Șincai, cu al cărui temperament avea evidente înrudiri; al lui Avram Iancu, despre care a scris pagini magistrale, și al *memorandiștilor*, cu a căror acțiune s-a simțit adînc solidar, încă din anii liceului de la Sibiu. Goga avea, într-adevăr, sentimentul tradiției, cultul precursorilor — el făcea o distincție de substanță între înaintași și precursori, stabilind cu aceștia din urmă o relație ideologică și de afinități spirituale; el nutrea credința arzătoare în dezvoltarea organică a unui popor, a limbii, a culturii și artei sale. El însuși se socotea o verigă, cu un rol bine definit, într-un lanț de evoluție istorică. Ideea de conștiință națională, care domina, în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, peste întreaga Europă, stăpînea și toate fluctuațiile sufletului românesc. „Veacul al XIX-lea — scria Goga — e veacul principiului de naționalitate. În veacul al XIX-lea s-a lansat ideea identificării granițelor etnice cu granițele politice; în veacul al XIX-lea s-a elaborat unitatea popoarelor. Desigur, mai întîrziată decît alții din cauza așezării noastre geografice, aceste idei din cursul veacului al

¹ Samuil Micu-Klain, *Scurtă cunoștință despre Istoria românilor*; prefața în care-l citează pe Alexander Cortesius cu laudele asupra lui Matei Corvin.

XIX-lea au fost în mod postum resimțite în conștiința noastră și trecute în instinctul nostru popular. Toți cărturarii, toți scriitorii noștri, toți au perpetuat generații întregi acest vis, de la unul la altul, și eu nu mă găsesc decît ca o verigă într-un lanț de evoluție : *nu sunt decît continuatorul normal al simțirii generale, pe care, în mod firesc, am dus-o și eu cu un pas mai departe.*” [s.a.]¹

Încă de la sfîrșitul primului deceniu al veacului nostru, Goga fusese considerat drept continuator al marilor tradiții, în diversele domenii de activitate cărora a știut să le dea dimensiunile și nervul epocii sale. Dezvoltînd tradițiile generației de la 1848, feciorul popii din Rășinari a dus, încă de tînar — de cînd era student la Budapesta —, o susținută luptă împotriva conformismului, a gîndirii politice și estetice anchilozate, împotriva „bătrînilor ruginiți” care nu mai înțelegeau destinul Transilvaniei în noua etapă istorică a imperiului habsburgic.

Pentru criticii și istoricii literari care-și sprijineau judecățile de valoare pe principii etnopsihologice, Octavian Goga continua energia spirituală, ținuta demnă, fermitatea și aspirațiile spre înălțimi ale confrăților rășinarieni, adunînd totodată în suflet jalea și mînia mocnită a strămoșilor iobagi de pe Tîrnave. De aceea, în structura lui psihică, în talentul și inteligența lui sclipitoare, în felul de a fi sincer, cald, impetuos, în sensibilitatea sa ascuțită, unii au crezut că văd întruchipate toate virtuțile colectivității rurale în mijlocul căreia se născuse și crescuse. Dintr-o asemenea perspectivă, omul acela „mic de stat”, mare în faptă poetică, dinamic și năvalnic, cu ochii săi vioi, de culoarea albastrului de cer, cu o tinerețe întemnițată samavolnic, a devenit erou de legendă, subiect de ode, în versuri sau în proză, pentru numeroși poeți-amatori, învățători și învățătoare. Poeții gorniști, trîmbițașii patriotarzi au găsit și ei, în perioada cînd Goga era înalt demnitar, un subiect „generos”, bătînd în cuvinte de tinichea lozinci penibile, retrograde, cu care, neîndoios, poetul din el n-a fost de acord nici în clipa celei mai mari rătăcirii a omului politic. N-au lipsit nici amatorii de pamflete, e adevărat mai puțini la număr, dar vehemenți și necruțători nu numai cu erorile omului

¹ Octavian Goga, *Fragmente autobiografice*, vol. *Discursuri*, București, Ed. Cartea românească, 1942, p. 13.